

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov - vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10— K
pol leta . . . 5— "
četrt leta . . . 2-50 "
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h

" " " dvakrat . . . 12 "

" " " trikrat . . . 10 "

za nadaljna uvrščanja od petit-vrste po 8 h.

Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Vabilo k seji upravnega odbora Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev,

ki bo dne 4. aprila 1912 ob 9. uri
dopolodne v načelstveni pisarni „Uči-
teljske tiskarne“ v Ljubljani, Fran-
čiškanska ulica št. 8.

Dnevni red:

1. Predsednik otvori sejo.
2. Tajnikovo poročilo.
3. Blagajnikovo poročilo.
4. Poročilo o Zavezinih listih.
5. Določitev kraja in časa letošnji XXIV. glavni skupščini »Zaveze«.
6. Preureditev Ročnega zapisnika.
7. Slučajnosti.

**Vodstvo Zaveze avstr. jugo-
slovanskih učiteljskih društev.**

Predsednik: L. Jelenc. Tajnik: Vilibald Rus.

Učiteljstvo in S. L. S.

Dne 13. t. m. bi morala biti v na-
učnem odseku razprava o izpremembi
§ 55. državnega šolskega zakona glede
faktičnega umeščanja učiteljev v nižje štiri
uradniške razrede. Ker pa poslanci S. L.
S. tozadevnih svojih postulatov še niso
odtegnili, se ni mogla o tem vršiti pred-
lagana razprava. — Poslanec Verstov-
šek je izkušal napraviti odsek za nesklep-

čen s tem, da se je črtal s prezenčne liste.
Temu suhemu dejstvu ni treba za danes
nič komentarija. Moramo pa poudariti, na
kak čudovit način izkazuje S. L. S. svojo
ljubezen do učiteljstva. Tudi smo rado-
vedni, kaj poreče k temu Slomškova
Zveza.

Ne bojmo se biti žurnalisti!

Šolska vprašanja se ne
smejo skromno skrivati v stro-
kovnih listih, ta vprašanja mo-
rajo iti ven v dnevni tisk. Vsa
javnost mora biti prepričana o
važnosti šole in mora pristopi-
ti k delu za šolo. Pomen šole
to prav tako zahteva, kakor
pomen dobe. Zbudimo v na-
rodu zanimanje za šolo in smo
storili narodno delo, ki bo pri-
neslo v bodočnost hvaležen
uspeh. Iz ljubezni do šole
se ne bojmo biti — žur-
nalisti. S tem pogosto več
koristimo, nego z globokimi
študijami, ki se ne uresničijo,
ker ni zanje pravega razume-
vanja.*

*Dan dne 13. marca t. l.

Učiteljstvo se pač zaveda, koliko mo-
či leži v časnikarstvu; ve pa tudi, koliko
moči leži v njem zanimanja za časnikar-
stvo. Ve tudi, da je zmaga njemu lastnega
javnega mnenja v časopisu in da more
to zmago dobojevati samo, če jo sploh ho-
če dobojevati.

V »Zavezi« se osnuje po novih pra-
vilih časnikarski odsek, ki bo v prvi vr-
sti dajal učiteljstvu temeljne časnikarske

naobrazbe in vzgoje, da ga čim v večji
meri usposablja za to preepohalno nalogo
in delo učiteljstva. Ta odsek bo podlaga
vsemu časnikarskemu delu učiteljstva, ki
mora zadobiti svoj gotovi smoter in svojo
smer, ker niti naše stanovsko časnikar-
sko delo pravzaprav niti ni organizirano.

Nekaterniki gledajo na časnikarsko
delo učiteljstva kot na nekaj prepovedan
sad in skoro se mu zdi, da je storil greh,
če je pisal o kaki politični ali nepolitični
stvari.

Nekateri so preobzirni: »Kaj me
pravzaprav brigajo te javne zadeve! Naj
piše drugi!« Proč z brezobzirnostjo, proč
z ponižnostjo, ki je samo nam lastna in
ki nam je že toliko in toliko škodovala:
Nastopimo radikalno, odločno!

Zopet drugi so, ki iz komodnosti ne
primejo peresa v roke, dasi so zmogni!
Da, da, so tudi taki, ki se prehitro nave-
ličajo, ker pričakujejo momentanih takoj-
šnjih uspehov; ne vidijo pa sugestivnega
vpliva, ki ga prinese časnikarstvo šele s
svojim časom in s svojo dobo.

Tudi taki so, ki z nekim pomilova-
njem gledajo na delavca na časnikarskem
polju, oni ne vidijo naloge publiciranja
idej, podcenjujejo to delo pred vsekakim
drugim delom in le v svoji vzvišenosti
kritikujejo to delo, si smelo prisvajajo naj-
višjo avtoritativno kritiko nad njim in do-
prinašajo k besedam »lenih« kritikov še
izrodke svoje puhloglavosti, ki jih po njih
mnenju oblikujejo v največji sarkazem.
Skratka: manjka vzgoje za pravo pojmo-
vanje žurnalistike; manjka vzgoje za po-

globljenje te ideje med učiteljstvom;
manjka duha za moderni napredek, duha
za pojmovanje pozitivnega časnikarstva.

Prva naloga imenovanega odseka bo
torej časnikarska vzgoja učiteljstva, če
hočemo, da bo kdaj časnikarsko delo uč-
iteljstva v narodu velesila. Širiti duha in
smisel za časnikarstvo med učiteljstvom!

Organizovati časnikarsko delo, čr-
tati smer, to bo druga naloga tega odseka.

Časopisje samo organizovati, tega
skoro ne bo potreba. Potreba bo le reviz-
zije programa nekaterih stanovskih listov
in drugega duha v smeri. Kar se pa tiče
popolnosti potrebnega časopisja za uč-
iteljstvo, imamo pa že vse panoge razvite,
tako od strokovnega, stanovskega, na-
rodno-prosvetnega do političnega (javne-
ga) časopisa.

Veliko delo bo izvršilo učiteljstvo za
izvedbo tega programa potom časnikar-
skega odseka, in ta veliki moment nam
odkrije sigurno naša bodočnost.

Pač bodo nekateri rekli, da smo kre-
nili na napačno pot! Mi pa z vsem svojim
prepričanjem trdimo, da je ta naša pot
pravinda nas sigurno privede do zmage!

Zatorej se ne bomo ozirali na omah-
ljivce v lastnih vrstah, niti na lajanje na-
ših nasprotnikov, ampak korakamo z za-
vestjo naprej, da se nimamo separirati iz
javnih vprašanj, temveč imamo mi tudi
važno nalogo pri reševanju javnih, kakor
stanovskih vprašanjih.

Kakor se šolska in stanovska vpra-
šanja ne smejo izvzeti iz javnih časopisov,
tako važna kulturna vprašanja ne smejo

LISTEK.

Knjige Slovenske Šolske Matice za leto 1911.

Slovenska Šolska Matica nas je letos
razveselila s prelepim knjižnim darom:
dala nam je 4 knjige, ki po svoji lepi zu-
nanosti in po svoji bogati vsebini zaslu-
žijo priznanja in velikega kroga čitatelj-
stva.

1. **Pedagoški letopis.** XI. zvezek. Ure-
dil H. Schreiner in dr. Jos. Tominšek. —
Njegova izborna vsebina obsega najprej
pod zaglavjem »Pedagoško slovstvo« te-
le članke: Dr. Karel Osvald: Vzgojeslov-
ne novine; A. Vales: Prirodopisje; J.
Schmoranz: Prostoročno risanje. — Pod
firmo »Razprave« so priobčeni spisi: M.
Lichtenwallner: Šola delavnica; Fran
Milčinski: Praktična vzgojna skrb brez
vzgojnoskrbnega zakona Ludovik
Černež: Osmi štajerska deželna učiteljs-
ka konferenca. — Kakor vsako leto, pri-
lavlja tudi letos v skrbni sestavi Jakob
Dimnik teme in teze poročil na društvenih
in okrajnih učiteljskih skupščinah leta
1911. — Dr. Ljudevit Pivko, tajnik S. Š.
M., seznanja v svojem poročilu članstvo
z društvenim, oziroma odborovim delo-
vanjem, Jakob Dimnik pa navaja uprav-
ni odbor in imenik članov, ki naj bi zaklju-
čil skupni pregled in ki naj bi bil iz njega

razviden narastek ali upadek članstva.
— Zaznamek dozdej izdanih in založenih
knjig S. Š. M. ter naznanila o letošnjih pu-
blikacijah končujeta vsebino 181 strani
obsegajočega Letopisa.

2. **Poljudno znanstvena knjižnica.** 3.
zvezek. Črtice o zrakoplovstvu in aviatiki.
Zbral Jakob Zupančič, profesor na c.
kr. realki v Gorici. — Koristna knjiga —
potrebna knjiga — dobra knjiga. Česar ne
pove beseda, dopolnjujejo podobe. Na
podlagi zgodovinskega razvoja pojasnu-
je pisatelj novodobna vprašanja zrakop-
lovstva v širšem pomenu besede. Na-
men je dosežen, na 73. straneh ni mogoče
povedati več.

3. **Poljudno znanstvena knjižnica.** 2.
zvezek. 3. snopič. Zgodovina Slovencev.
Devetnajsto stoletje. Spisal dr. Ljudevit
Pivko. — Pisatelj je razdelil šesto dobo
— Slovenci v 19. stoletju — na 7 poglavij,
in sicer: 1. Na pragu 19. stoletja; 2. Fran-
coska Ilirija; 3. Predmarčna doba; 4. Le-
to 1848! 5. Bachova doba; 6. Za ustavnih
bojev; 7. Pregled po najnovejši dobi.

4. **Didaktika.** Obče in posebno uko-
slovje. III. del. Posebno ukoslovje raču-
nanja v ljudski šoli. 3. snopič. Spisal prof.
Luka Lavtar. — Ime avtorja samega že
ocenja delo, ki pa izhaja v predrobni
zvezkih (doslej 264 strani). Morda manj
knjig pa večji obseg takim, ki obravna-
vajo izčrpljivo kako snov!

Seveda: S. Š. M. da svojim članom

to in toliko, kar in kolikor zmorejo njene
moči. Pomisliti moramo, da jo vzdržuje
iz večine le slovensk oljudskošolsko u-
čiteljstvo. Če bi si ji približala — ne sa-
mo s simpatijami, temveč tudi z materi-
alno podporo — izobražena slovenska
javnost, bi bilo delovanje S. Š. M. gotovo
uspešneje in obsežneje. Tako pa moramo
biti veseli, da imamo to, kar imamo. In
vse to je naše! —t—l.

P. Hugolina Sattnerja ora- torij Vnebovzetje B. D. M. (Assumptio B. M. V.).

Koncerti Glasbene Matice v dneh 13., 14.,
17. marca t. l.

Začetkom prihajajoče pomladi smo
imeli lep in pomemben praznik, prvo iz-
vajanje p. H. Sattnerjevega oratorija. Ker
doslej Slovenci še nismo imeli orato-
rija, je to pomemben dan v povestnici slo-
venske glasbe. Poizkušali so se pač skla-
datelji na polju operne in operetne glasbe
z več ali manj posrečenimi deli, trditi tudi
ne smemo, da se ni gojila nabožna glas-
ba. Mašne, Marijine in druge cerkvene
pesmi Foersterja, Nedveda, Sattnerja, p.
A. Hribarja, St. Premrla, Kimovca, Po-
gačnika, Hladnika in še mnogo drugih so
upoštevanja vredne, ali do oratorija ni
nihče prišel. Šele Sattnerja je prvo njego-
vo večje delo — ki ga je Glasbena Matica
pela z velikim uspehom tudi v Zagrebu —

vzpodbudilo, da je začel iskati primerno
snov za oratorij. Dal mu jo je dr. Ušenič-
nik, verze pa je napisal dr. Opeka.

P. Hugolin Sattner je dobro znan
skladatelj cerkvenih in tudi posvetnih
zborov. Najbolj je priljubljen njegov než-
ni čveterospev »Pogled v nedolžno oko«,
pravtako pogosto pojo mešani zbori »Po-
zimi iz šole«, »Studenčku« in moški zbor
»Za dom med bojni grom«. V zadnjih le-
tih je komponiral poleg nekaj samospe-
vov več Gregorčičevih pesmi, ki kažejo
drugo lice in so plod Sattnerjevega štud-
dija kontrapunkta po intencijah koncert-
vodje Hubada. Lepe so te pesmi. Ome-
njam le izrazito »O nevihti« ljubko otož-
no »Lastovkam« in navdušujočo »Naš na-
rodni dom«. Od teh zborov do oratorija
je Sattner napravil velik korak. Ne zdi se
nam umestno navajati vsebino oratorija,
ki je zloženo za soli čveterospeve, zbor in
orkester ter se deli v tri dele: Smrt, Vne-
bovzetje in Kronanje.

Splošna sodba bi bila ta: Delo zav-
zema v slov. glas. literat. odlično in častno
mesto. Najbolj se je Sattnerju posrečil vo-
kalni del, dočim orkestralni za njim precej
zaostaja. Sattner pač še ne pozna ustroja
moderne orkestra. Efektni in vzneše-
ni so vsi zbori brez izjeme lep pozdrav.
»Vstani, hiti, moja golobica«, »Zima je
proč«, markanten »Nikar od nas, devica« z
milo prosečim mestom: »še enkrat, tolaži-
nica, pogled svoj v nas obrni!« in »Pridi

izostati iz stanovskega časopisja; **dolžnost učiteljstva pa je, da sodeluje kot močan organizem tudi pri reševanju domačih javnih vprašanj; da izkušamo dati narodu pravo smer!**

In najvišja tribina našega glasu je naš časopisje, za katerim mora stati vsak posameznik vsak čas. Iz ljubezni do šole se pa ne bojmo biti — žurnalisti, ker naš šolski idealizem je kriv naših neuspehov v javnosti, da smo danes še tam — kjer smo!

Kako ustavljajo nemške šole v Trstu.

V »Edinosti« čitamo, da se je v dvorani tržaške gimnazije vršil dne 15. zvečer ob 6. uri shod, ki ga je sklical pripravljalni odbor za ustanovitev, oziroma nadaljevanje ženskega liceja z nemškim učnim jezikom, kakor so ga dosedaj imele šolske sestre v ulici Pasquale Besenghi. Udeležba je bila pičla, pač pa je bil navzoč general Kraus in nekaj oficirjev bosanskega polka; bili so povečini starši, ki imajo svoje otroke v šoli pri šolskih sestrah v Pasquale Besenghi.

Shod je otvoril dr. Krauseneck, bivši odvetnik. Zahvalil se je najprej deželnemu šol. nadzorniku, ki je dosedaj vodil vso akcijo, potem pa je v nedvomljivo jasnih besedah slikal pomen družbe, ki se naj ustanovi, da bo oskrbovala in vodila višjo nemško dekliško šolo v Trstu, ki je silno potrebna. Drugih nemških šol imamo dovolj, je rekel govornik, nimamo pa višje dekliške šole.

Omenjal je, kako je nemščina važen element za Trst. Nemci so nekako najbolj lojalni, državo vzdržujejo element sploh; radi tega tudi vlada podpira v Trstu Nemce posebno na šolskem polju, zakar so ji hvaležni. Sploh je govoril o nemščini in Nemcih tako, kakor se je to slišalo v parlamentu, kadar je govoril kak Wolf, Iro ali Schönerer, le da je dr. Krauseneck vlado hvalil, česar oni niso storili.

Nemščina da je tudi nekaj natiho priznani državni jezik, ki se ga morajo tudi druge narodnosti posluževati, ako hočejo med sabo občevati. Navajal je, da to uvideva tudi država in zaradi tega podpira stremljenje pripravljalnega odbora. Ker pa v družini ne igra samo mož važne vloge, ampak tudi žena, zaradi tega je treba skrbeti, da bo dana tudi v Trstu prilika našim (nemškim) hčeram, da se izobrazijo višje, da bodo tako mogle izvrševati dano jim nalogo.

Govoril je mnogo o nemški tendenci, ki jo naj ima ta šola, in sicer tako odkrito, da je bila dr. Kauerja, ki je po zagotovitvi dr. Krausenecka dosedaj s tako hvalevredno naglico vodil vso to akcijo,

skoraj sram, zakaj ker drugače si ne moremo tolmačiti, zakaj bi bil postal rdeč kakor rak. Sklepamo pa to tudi še iz tega, ker je dr. Kauer v svojem temu govoru sledečem poročilu na jako rafiniran način popravil svojega predgovornika in blažil ost, ki je bila naperjena proti drugim narodnostim, s frazo, da država hoče le, da se deklice vzgajajo v dobrem »avstrijskem« duhu. Izgledalo je tako nekako, kakor da bi bil dr. Krauseneck premalo poznal situacijo. Treba je vendar kazati nasproti Dunaju in drugi javnosti, da gre le za potrebno šolo, ne pa za nemško ofenzivno postojanko, ker so bili navzoči nepolitikujoči oficirji in menda tudi Nenemci, ki imajo tudi potrebo višjih dekliških šol. Toda dr. Krauseneck je menil, da ima pred sabo same Nemce in da gre samo za nemške interese. Z drugimi besedami: povedal je resnico, ki mu jo je dr. Kauer povedal poprej, ko ga je obvestil o tem, zakaj gre, pozabil pa mu je povedati, da se tega na ustanovnem zboru še ne sme zatrobiti v javnost, ker niso navzoče same zanesljive osebe strogo nemškega mišljenja, ampak tudi druge narodnosti. Zato je pa v svojem ekspoziju, v katerem je povedal mnogo zanimivega, povedal, da je šola namenjena v prvi vrsti za deklice nemških oficirjev, uradnikov in trgovcev. Ublaževal je preodkrito tendenco dr. Krausenecka in naslikal vso stvar kakor skrajno nedolžno in pa potrebno, ker licej šolskih sester da s tem letom preneha in kaj potem?

Povedal je pa tudi, da je odbor (recte on) hotel ustanoviti izprva neki drugačen tip šole in ne liceja, da pa mu je ministrstvo to odsvetovalo, ako reflektira na državno podporo. Treba je torej prevzeti dijakinje sedaj obstoječega liceja šolskih sester in takoj začetkom šolskega leta 1912/13 v septembru otvoriti vseh 6 razredov liceja, ki se mu priklapi trgovska šola itd. Skratka, kar imajo sedaj šolske sestre — **to prevzamejo gg. dr. Kauer et consortes**. Omenjal je, vse to tako nedolžno, kakor da bi bil on, ki je vso to stvar dosedaj vodil, nekako primoran to storiti, da se deklic, ki že sedaj obiskujejo licej, ne vrže na cesto in bi bilo s tem izgubljenih toliko dobrih patriotinj. »Raznarodovalnega namena pa šole, ki jih mi ustanovljamo, nimamo«, tak ko je dodal. Vse to bi mu še človek verjel, če bi se vsakomur, ki je slišal govor dr. Krausenecka, ne vsiljevala vedno tendenca in pa misel: ako že dr. Kauer tako skrbi za dekliško vzgojo, zakaj pa ni izposloval od naučnega ministrstva, da bi šolske sestre še naprej poučevale in imele licej v rokah, kakor ga imajo dosedaj, kar bi bilo tem lažje, ko je država od njih prevzela zadolženo poslopje. To bi bil dr.

Kauer jako lahko izposloval in stvar bi ostala pri starem, če bi poslopje bilo državno. Potrebi dekliške višje nemške vzgoje pa bi bilo ustrezno. Ne bi bilo treba nikakega odbora ali kuratorja, ne bi bilo treba imeti težkoč in dela, ker je že vse tu, poslopje, učila, učne osebe in kar je potreba sploh in pa vse najmodernejše. Da pa šola odgovarja vsem zahtevam, menda tudi dr. Kauer ne bo negiral, saj jim je on izposloval pravico javnosti. Če mu je pa bila dosedaj premalo »strammdeutsch«, kaj hočemo; da pa je dovolj avstrijsko-misleča, tega pa tudi dr. Kauer ne more dvomiti; saj je vendar Nj. c. kr. Visokost Marija Jožefa, avstr. nadvojvodinja, protektorica sedanjega zavoda. S tem je menda dovolj rečeno. Je pa tudi dovolj jasno, da je moral dr. Kauer ubrati drugo pot, ako je hotel priti s svojo višjo »strammdeutsch« dekliško šolo počasi na Piazza Lipsia v palačo Pasquale Besenghi.

Deželni šolski nadzornik dr. Kauer je izkoristil skrajno neugoden finančni položaj zavoda šolskih sester zase, oziroma za **nemško politično stranko**. Nemška šola šolskih sester mu ni bila dovolj »strammdeutsch« in zato mora izginiti; namesto nje pa se osnuje na državne stroške druga šola, enaka že obstoječi, le da bo pod vodstvom nemškega odbora, v katerem so osebe iz Rajha.

On je to stvar izobrnó zasnoval, ker so vse niti vse operacije v svrhu sanacije podjetja šolskih sester tekle skozi njegove roke; **le dr. Krauseneck mu je sedaj nekoliko prezgodaj razobesil frankfurta na oficirsko-uradniško dekliško šolo**.

Interesantno pa je bilo poslušati dr. Kauerja, ko je pripovedoval, kako je delal za to novo šolo in kaj je dosegel in pa kako hitro je vse to šlo. Pred približno enim mesecem se je sklenilo ustanoviti to družbo, so se napravila pravila itd. Danes je bil ustanovni zbor, namestništvo sicer pravil še ni potrdilo, pač pa jih je policija vzela naznanje; rabi se samo še formalno potrdilo od namestništva zaradi — poštne hranilnice, ker se drugače ne more pristopiti in dobiti poštno-hranilničnega računa! Pred tremi tedni je bil dr. Kauer na Dunaju, kjer je govoril z najmerodajnejšimi osebami in z ministrom. V naučnem ministrstvu je bil pri tem posvetovanju navzoč tudi član finančnega ministrstva, in dalo se je dr. Kauerju zagotovilo **izdatne denarne podpore**, tako da bo članarina služila le za nabiranje fonda za poznejši nakup lastnega poslopja! Šolski prostori so zagotovljeni v sedanjem gimnazijskem poslopju, razpolago, treba je le še članov, s katerimi Skratka, vse je preskrbljeno, vse je na

rimi naj se dokaže potreba šole, in stvar je končana. Zaradi tega pa naj se pridno agitira, posebno naj se za to vprežejo dame, da pridobijo kar največ članov. Na razpolago so bili tudi že tiskai in vezani bloki za nabiranje članov. Vse je že tu, vse je pripravljeno, le še članov je treba! **Šola je tu, le še učenk je treba dobiti!**

Marsikaj smo že videli, kaj takega pa še ne! Ustanovni občni zbor z nepotrjenimi pravili, na katere se menda — sodeč po govoru dr. Kauerja — sploh mnogo ne bodo ozirali, zakaj volil se bo tudi lahko Damenkomite, ker v pravilih baje ni nič proti temu pisanega.

Volitev odbora in nadzorstva se je vršila seveda soglasno in volili in voljeni so bili gg., ki še niso bili člani; volilo se je per acclamationem brez posvetovanja že predloženo listo. (Preds. dr. Krauseneck, odborniki dr. Kauer, vladni svet. Cordin, podravnatelj državne železnice in eksponent »Volksrata«, zobozdrav. Lau-precht, neki stotnik itd.; v nadzorstvo pa med drugimi tudi ravnatelj Scholz. Pravila se, razen § 3 (o prispevkih) niso prečitala. Ugovarjal ni nihče, saj se vendar ve, če se za šolo poteguje in celo akcijo tako neumorno vodi c. kr. deželni šolski nadzornik, da je torej stvar v najboljših rokah, v rokah c. kr. uradnikov, in sicer takih, ki se jim tudi zakonov ni bati, kakor se to lahko sklepa po postopanju dr. Kauerja. Zato pa tudi pravil, dasi jih že imajo tiskane, niti delili niso pred občnim zborom, kakor je to drugod navada, imeli so jih le odborniki. Sploh je šlo vse tako gladko kakor po loju, in razen rdečice na obrazu dr. Kauerja ni bilo opaziti nič izrednega.

Tako ustanavljajo v Trstu ultranemške šole. Kako pa slovenske, to vedo tisoči in tisoči našega ljudstva, ki že več nego pol stoletja prosijo za šole, pa ne dobijo nič. Za Slovence ni denarja. Nimamo namena braniti nemški zavod šolskih sester, toda molčati k takemu postopanju tudi ne moremo, ker nam na stop in delovanje c. kr. deželnega šolskega nadzornika le prejasno potrjuje tendenco, ki vlada na tržaških c. kr. srednjih šolah, kamor moramo pošiljati svojo deco tudi mi, ker nimamo svojih srednjih šol.

Govedar in kravji hlapec bolj upoštevan kot učitelj.

»Kje?« gotovo povpraša radovedni čitatelj. Morda kje med še napol divjimi rodovi, morda kje na Turškem? O ne, dragi čitatelj, to je v blaženi Avstriji l. 1912, v kulturni državi, ki troši milijone in milijone za orožje in vojaštvo, za odgojo in pouk mladine pa se upira malenkostni svoti 20 milijonov!

z Libana«. Naravnost grozno se sliši strašen, duhovit moški zbor »O smrt«, veličastno doni »Ti Jeruzalema slava«, nebeškolepo osmeroglasni »Ave Maria«, triumfalno »Aleluja, zavriskajte zbori«.

Solopartije so lepe. Basbaritonska vloga je pisana nalašč za g. Križaja. S svojim polnodonečim glasom je briljiral in ga dovršenejši še nismo čuli peti. Bil je izmed solistov najboljši in zasluži vso pohvalo in odkrito priznanje. — Ne vemo, kateremu sopranskemu solu bi dali prednost. Očaral nas je prvi »Kakor jelen po studencu hrepeni« z vzpletenim recitativom »oh, odpadite, zemlje okovi«, še krasnejša sta »Preljubi je moj in njegova sem jaz«, ter »Glej od vzhoda do zahoda«, najbolj nas je navdušil zadnji »Večno je usmiljenje gospoda« s koloraturno »Alelujo«. Pela je Marijo g. prof. Lovšetova. Njen glas zveni presrečno, je mil in šibak, da je bil zanj orkester mestoma premočan. Vendar se pri zadnji ariji visoki c ni izgubil. Ne motimo se, če trdimo, da nobena slovenska pevka v tehniškem oziru ni toliko dosegla kot ga. prof. Lovšetova. Učitelj g. koncertni vodja Hubad je nanjo opravičeno lahko ponosen.

Tenorsko partijo je izvedel ljubljeneč ljubljanske gledališke publike g. Iličič povsem zadovoljivo. Ker je navajen operete, je mogoče, da se tuintam ni mogel docela vtopiti v nabožen miljen oratorija, ali potrudil se je in izvedel posebno iskreno bi-

ser oratorija, samospjev »Kdo je ta?«, ki bi se ga poslušati ne naveličali. Čuvstveno je zapel ono lepo mesto »Kakor luna iz viharja, kakor solnce, kdo je ta?« Občudovali smo njegov pp »Ave Maria« in se divili njegovemu glasu v dvospevu »Zdrava«, le izgovarjava vokala e nam ne ugaja. Če gre Iličič, ki se je tekom zadnjih dveh let v šoli g. Hubada razvil v izvrstnega tenorista, iz Ljubljane, nam bo za njim v resnici žal. — Manj pohvalno moramo pisati o četrtem solistu, g. pl. Fodrantspergovi, ki je sicer dobra koncertna pevka in letos tudi v gledišču vedno lepše nastopa. Pri prvih dveh koncertih je ob vseh vstopih občutno distonirala, pozneje je to popravila. Tudi v dvospevu »Zdrava« ni bila popolnoma na mestu. — Pozabiti ne smemo na »Ave Mario« v drugem in zadnji četverospjev »V bridkosti spočeti« v zadnjem delu, kateremu so že omenjeni solisti s pomočjo nekaterih izurjenjših pevk pomagali do lepega uspeha.

Orkester je svojo nalogo izvršil do- stojno. Sodelovali so tudi učitelji, nekateri gojenci in člani Glasbene Maticе ter harfenistinja pevka gđ. Šipankova. Naštudiral je v razmeroma jako kratkem času oratorij sam g. koncertni vodja Matej Hubad s samo njemu lastno energijo in vne- mo. Poleg njega zasluži poštreno pohvalo pevkega zbora (250 pevcev in pevk) največjo pohvalo. Vsak drug dan po dokončanem dnevnem delu hoditi k dolgim in ne

posebno prijetnim pevskim vajam ni lahka stvar. Pevci in pevke Glasbene Maticе so v tem oziru vztrajni brez primere. Tu se vidi idealno navdušenje za pevsko stvar in brezmejno zaupanje zbora v svojega zborovodjo. Pevski zbor Gl. Maticе je pevska četa, ki jo diči vse vrline, ki jih drugi slov. zbori nimajo. Dolgo dobo 20 let jo že vodi po tudi časih trnjevi poti g. Hubad in si je z njo pridobil toliko zmag in tako sijajnih zmag, pravih triumfov slovenski pesmi, da je in ostane nepremagljiva. Zato je toliko podležje, če se kod najde slabši, ki bi hotel to lepo delo razdirati.

Oratorij je bil skrbno in vestno naštu- diran in ob njegovem izvajanju smo do- živeli tako navdušenje kot še nikdar. Prvi in tudi vse druge večere je bil p. Hugo- lin Sattner predmet burnih ovacij, občinstvo je aplavdiralo po vsakem delu brez prestanka. Dobil je tri velike lovorove vence. Drugi večer je veljal g. Hubadu. Po prepetem I. delu je ženski zbor obsopal svojega zborovodjo s cvetkami, zastopni- ki pevskega odbora pa so mu izročili med neprenehujočim ploskanjem in odobravan- jem krasih srebrnih lovorov venec, ki ima toliko listov, kolikor šteje zbor pevcev in pevk ter nosi gravirana njihova imena in napis: G. koncertnemu vodji Mateju Hu- badu ob 20letnici njegovega umetniškega delovanja pevskega zbora Glasbene Maticе. Nič manj navdušena ni bila publika pri tre-

tjem proizvajanju, ko je deputacija glav- nega odbora na balkonu sedečemu p. H. Sattnerju izročila mašni kelih, ki nosi slike treh delov oratorija. Nagovoril ga je dru- štveni predsednik dr. Mohorič, nakar se je g. skladatelj ginjen zahvalil ob napetosti poslušalcev s približno temi besedami: »Preveč priznanja je bilo v teh dneh. Vse- ga tega nisem zaslužil. Že spočetka sem mislil svoje malo delo posvetiti milemu slovenskemu narodu, a zdel se mi ni ta dar dovolj lep in vreden. Mogoče pride kedaj za njim boljši. Zasluga za proizvajanje gre največ Glasbeni Matici in prvo daritev s tem kelihom bom daroval za Glasbeno Matico in vse njene članke«. Tem besedam je tudi sledilo navdušeno ploskanje.

Udeležba je bila pri vseh treh koncer- tih ogromna in Unionska dvorana še ni- koli ni bila tako natlačeno polna občinstva iz vseh slojev. Ne bomo naštevati, koliko škofov in raznih honoracij je koncerte po- setilo, dovolj je, če povemo, da so bili za- stopani od blizu in daleč vsi stanovi brez razlike strank in načel, in lahko imenujemo te koncerte vesel dogodek sredi razburka- nih valov našega političnega življenja, praznik, kakršnih si želimo še mnogo v čast Glasbeni Matici in slovenskemu na- rodu!

Priporočajte in širite naš list!